

Wajong'ers bij een plaatwerkbedrijf in de Rotterdamse haven.

5 ERFSTUKKEN VAN CROSSOVER WIE? WAT? WAJONG

Hoe begeleid je jongeren met een beperking snel, effectief én duurzaam naar betaald werk? Kenniscentrum CrossOver heeft hier de voorbije jaren veel kennis over opgedaan. Nu het centrum ophoudt te bestaan, duikt Sprank in de erfenis. De vijf belangrijkste inzichten op een rij.

TEKST: SANDER PETERS, BEELD: ANP /ROBIN UTRECHT

We leven in woelige tijden. Economisch gaat het niet voor de wind en politieke stabiliteit is al enkele jaren ver te zoeken. Snel wisselende kabinetten, nieuwe bewindslieden en dito wet- en regelgeving: het leidt op z'n minst tot veel onduidelijkheid. Zo waren gemeenten al maandenlang in de weer met de Wet werken naar vermogen, toen medio 2012 het kabinet en de wet sneuvelden. Pas in december bleek dat een groot deel van de plannen een plek krijgen in de Participatiewet. De gemeenten zijn de komende jaren verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wajong en de re-integratie van jonggehandicapten die niet volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Hoe leid je deze doelgroep nu snel, effectief én duurzaam naar werk? Met welke problemen worstelen deze jongeren? En welke mogelijkheden hebben ze? Kenniscentrum CrossOver (zie kader) heeft hier de afgelopen jaren – tot het per 1 januari 2013 ophield te bestaan – veel kennis over vergaard. Sprank bekijkt de erfenis: de vijf grootste knelpunten die jongeren met een beperking ervaren bij het vinden van werk én de voornaamste aanbevelingen om die knelpunten op te lossen of te omzeilen.

1 HUIVERIGE WERKGEVERS

HET PROBLEEM

Het is geen nieuws: werkgevers staan niet te springen om jonge mensen met een beperking in dienst te nemen. De meesten zien vooral beren op de weg: begeleiding van een jonggehandicapte kost veel tijd, diens productiviteit ligt lager dan die van een 'gewone' medewerker en het risico op verzuim en uitval is groot.

DE AANPAK

CrossOver heeft de voorbije jaren getracht die huiverigheid weg te nemen. Hoe? Allereerst door werkgevers (en p&o'ers) te informeren. Immers: onbekend maakt onbemind. Werkgevers moeten beschikken over kennis van de doelgroep, maar ook over mogelijke risico's en de regelingen die zijn ontwikkeld als risicodekking. Daarnaast zijn er instrumenten in het leven geroepen om werkgevers over de streep te trekken. Zo is er Wajongwijzer.nl, dat nu geadopteerd is door werkgeversvereniging AAVN. Deze site staat boordevol informatie over ondersteuning van werkgevers. Ook is een zogenoemd Wajongpaspoort ontwikkeld dat werkgevers helpt bij de invulling van cao-afspraken op dit vlak.

2

PROBLEMEN OP SCHOOL

HET PROBLEEM

Jongeren met een beperking blijven vaak steken op een lager onderwijsniveau dan verwacht mag worden op grond van hun capaciteiten. De oorzaak? Stageplekken (en bijbaantjes of vrijwilligerswerk) zijn moeilijk te vinden, onderwijspersoneel beschikt over onvoldoende kennis over mensen met een beperking en het onderwijssysteem in Nederland is vrij rigoureuus gesplitst in een deel voor 'normale' jongeren en een deel voor jongeren die 'anders' zijn.

DE AANPAK

De tweedeling in het onderwijssysteem is niet zo maar weg te poetsen, de andere knelpunten zijn relatief eenvoudiger op te lossen. Zo heeft CrossOver een checklist ontwikkeld met 26 punten waaraan een school moet voldoen om jonggehandicapten een ideale transitie van school naar werk te bieden. Ook krijgt de jongere zelf een aantal handvatten aangeleverd om de overstap van school naar werk te versoepelen. Hetzelfde geldt overigens voor werkgevers die een stage- of werkplek kunnen bieden. Tot slot is veel geïnvesteerd in kennis: bij onderwijspersoneel, maar ook bij opleidingsdirecteuren van lerarenopleidingen.

3

GEEN STIMULERENDE THUISITUATIE

HET PROBLEEM

Of jongeren thuis wonen of het huis uit zijn, de invloed van de ouders is vaak groot, zeker bij de school- en beroepskeuze. De ouders van jongeren met een beperking hebben veelal onvoldoende zicht op de mogelijkheden van hun kinderen. Hetzelfde geldt overigens voor de jongeren zelf. Gevolg? Niet alles wat erin zit, wordt eruit gehaald. Daarnaast zijn ouders logischerwijs vaak erg beschermend. Ze stimuleren hun gehandicapte kind niet altijd om écht mee te doen. Idealiter zouden ouders hierin door deskundige partijen ondersteund worden, zodat ze niet de casemanager van hun kind worden.

DE AANPAK

CrossOver heeft niet zozeer de ouders zelf, maar de partijen rondom de ouders benaderd; het ondersteuningsnetwerk. Die partijen beschikken vaak over onvoldoende kennis en vaardigheden om de ouders daadkrachtig te ondersteunen en te helpen bij het laten meedoen van hun kind – thuis, op school, met vrienden, in de buurt en op het werk. De zogenoemde 'Zevensprong naar zelfstandigheid' is een verzameling tips, adviezen, handvatten en instrumenten die ouders hierbij helpt. De Zevensprong kan ook nuttig zijn voor professionals.

4

VERSNIPPERDE KENNIS

HET PROBLEEM

Ouders, begeleiders, organisaties en andere betrokkenen kunnen niet op één plek terecht voor kennis over de doelgroep en haar mogelijkheden op school en op de werkvloer. De beschikbare informatie is versnipperd.

DE AANPAK

Kenniscentrum CrossOver heeft de afgelopen jaren zijn naam eer aan gedaan. Op www.kcco.nl, maar ook op www.eigenboontjes.nl (specifiek voor jongeren) en www.allespelersinbeeld.nl is zo veel mogelijk relevante, actuele, praktijk- en doelgroepgerichte informatie verzameld. Deze uitgebreide kennisbank is door het Kennisconsortium CrossOver overgenomen (zie kader).

5

GEEN AFSTEMMING IN BEGELEIDING

HET PROBLEEM

Jonggehandicapten komen in het dagelijks leven in aanraking met allerlei verschillende organisaties. Vaak ontbreekt de regie in de begeleiding van de jongere. De begeleidende partijen redeneren vaak vanuit hun eigen beeld van de jongere. Ook ontbreken belangrijke partijen in het netwerk, zoals de werkgevers.

DE AANPAK

CrossOver heeft de betrokken partijen laten zien hoe pluriform en ad hoc de begeleiding vaak is. Hoe? Bijvoorbeeld door voor een willekeurige gemeente – in dit geval Helmond – in kaart te brengen welke partijen zich bezighouden met één jonggehandicapte. Wat zijn hun taken, wat doen ze daaromheen en in hoeverre sluiten die activiteiten aan bij de vraag van de jongere? Wordt die voldoende gesteund in zijn ontwikkeling, op school of in (de zoektocht naar) werk?

Een partij die een belangrijke rol kan spelen in het aanbrengen van samenhang in de begeleiding is de

gemeente, zeker nu die een steeds grotere rol krijgt in het sociale en zorgdomein. Om de kennis (over werken in samenhang én over de problematiek van de betreffende jongeren) onder raadsleden, wethouders, afdelingshoofden, stafmedewerkers, beleidsmedewerkers en andere uitvoerders te vergroten, heeft CrossOver meerdere methoden ontwikkeld. Zo is de Inclusie Voorwaarden Cirkel een instrument om mensen binnen de organisaties en organisatienetwerken te trainen: leren denken vanuit het perspectief van de jongere. Andere instrumenten: een checklist met vragen over jonggehandicapten voor raadsleden, het instrument Q-Fit dat voor samenhang kan zorgen, inspirerende verhalen over vijf voorbeeldgemeenten (onder meer op www.vng.nl), een video Masterclass die antwoord geeft op de vraag wat een gemeente moet weten over de doelgroep om een effectieve aanpak te ontwikkelen, en het rapport 'JobcoachXXL' met een overzicht van de belangrijkste taken en kwaliteiten van de jobcoach.

CrossOver en de opvolging

Kennis- en innovatiecentrum CrossOver, in 2007 opgericht met subsidie van UWV en later van SZW, moest de arbeidsparticipatie van het groeiend aantal jongeren met een beperking stimuleren. Het idee: door de juiste kennis wordt bemiddeling van deze jongeren efficiënter. Op 14 januari 2013 richtten acht partijen (UWV, stichting MEE Nederland, Cinop/Handicap & Studie, Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), Vilans, Cedris, AWVN en Blik op Werk) het Kennisconsortium CrossOver op. Vanaf mei 2013 neemt dit consortium de kennis en het instrumentarium van CrossOver over. Doel is en blijft verbetering van de maatschappelijke participatie van jonge mensen met een beperking.

* Dit artikel is gebaseerd op een interview met Brigitte van Lierop, programmamanager van CrossOver, en het rapport 'De balans opmaken' (oktober 2012). Het rapport is te downloaden via www.kcco.nl/nieuws/2012/december/de_balans_opmaken.